

**Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор _____
“ ____ ” _____ 20__ р.

**Наскрізна програма практик студентів
Факультету історії, політології і міжнародних відносин**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ)»

Перший (бакалаврський) рівень

За спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

спеціалізація 014.03 Історія

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація: Бакалавр середньої освіти

Професійна кваліфікація: Вчитель історії базової загальної середньої освіти

**Івано-Франківськ
2024 рік**

Розробник:

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України і методики викладання історії Факультету історії, політології і міжнародних відносин **Королько Андрій Зіновійович**

Наскрізна програма практик студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин затверджена на засіданні кафедри історії України і методики викладання історії

Протокол від “26” серпня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри історії України і методики викладання історії

_____ (Райківський І. Я.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено Науково-методичною радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин.
Протокол від “__” серпня 2024 р. № __

Схвалено Вченою радою факультету історії, політології і міжнародних відносин
Протокол від “__” серпня 2024 р. № __

“__” _____ 2024 р.
Голова _____ (Гурак І. Ф.)

ЗМІСТ

1. Загальні положення (вступ; мета і завдання практичної підготовки студентів)	4
2. Вимоги до організації і проведення практик (структура практичної підготовки у підрозділі: види практик, послідовність проходження, кількість кредитів (годин) на кожен вид)	11
2.1 Організація практик	11
2.2 Бази практик	13
2.3. Форми контролю. Підведення підсумків практики	14
3. Програма практик	
1. Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)	16
2. Виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти)	19
3. Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти	25
4. Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти	30

1. **Загальні положення** (вступ; мета і завдання практичної підготовки здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка, освітня кваліфікація: бакалавр середньої освіти, професійна кваліфікація: вчитель історії базової загальної середньої освіти).

Наскрізна програма практики студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин – це основний навчально-методичний документ, що регламентує мету, зміст і послідовність проведення практичної підготовки здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на визначених базах практики, підведення підсумків практики студентів і містить рекомендації щодо видів, форм і методів контролю якості підготовки (рівня знань, умінь та навичок), які студенти мають отримувати під час проходження практики за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

Наскрізним педагогічним принципом, що визначає професіограму майбутнього вчителя історії і суспільствознавчих предметів є принцип зв'язку теорії з практичною діяльністю. Наскрізну програму практики здобувачів освіти Факультету історії, політології і міжнародних відносин розроблено у відповідності до Закону України «Про вищу освіту», до «Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника від 28 березня 2023 р., «Стратегії розвитку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» на 2020–2025 рр.», навчального плану спеціальності й кваліфікаційної характеристики, освітньої програми, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища. Наскрізна програма враховує побажання стейкхолдерів, висловлених під час методичних нарад, зустрічей.

Практика студентів є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка і спрямована на закріплення теоретичних знань з історії України, всесвітньої історії, педагогіки, психології, методики навчання історії, методики навчання суспільствознавчих предметів, організації позакласної гурткової роботи, методики виховної роботи, сучасних освітніх технологій, історичного краєзнавства, музеєзнавства та ін., отриманих здобувачами освіти за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, формування та розвиток у них професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їх майбутньої спеціальності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, визначених ОП підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Наскрізна програма забезпечує:

1) цілісність професійної підготовки студента як вчителя історії базової загальної середньої освіти, визначеної змістом професійної діяльності, тобто дидактично обґрунтовану послідовність процесу формування у студентів системи професійних умінь та навичок відповідно до функціональної діяльності;

2) оптимальний зв'язок змісту практики із змістом з навчального плану;

3) послідовне розширення кола умінь та навичок, їх поступове ускладнення при переході від одного виду практики до іншого;

4) безперервність і наступність практики при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до програмних результатів ОП.

Можна виокремити загальні принципи проходження практики студентами Факультету:

- органічний зв'язок теорії з практикою;
- відповідності цілей навчання запитам практики;
- творчого володіння досягненнями педагогіки і передовим досвідом викладання;
- єдність навчання і виховання;
- свідомість і активність студентів;
- самостійність студентів;
- науковість, професійна спрямованість навчання і зв'язок його з практикою;
- свідомого і міцного оволодіння знаннями, уміннями і навичками;
- планування і системності (систематичності);
- вибору і застосування доцільних засобів і методів навчання;
- відповідності організованої форми спільної діяльності викладача і студентів (здобувачів освіти) змістовній стороні цієї діяльності (зміст, методи, засоби і результати навчання);
- колективного характеру навчання і врахування індивідуальних особливостей студентів;
- перевірки і самоперевірки результатів навчання на основі регулятивних рішень.

Наскрізна програма дає повну уяву про всю систему практичної підготовки здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Метою практики є засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів з обов'язкових і вибіркових дисциплін, засвоєння студентами сучасних методів, форм організації та знарядь праці в галузі майбутнього фаху, формування у них на базі отриманих у закладі вищої освіти знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час викладацької роботи в реальних умовах педагогічного процесу, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності. Практика передбачає підготовку випускників як фахівців – вчителів історії базової загальної середньої освіти, які здатні до впровадження традиційних та інноваційних технологій навчання в професійній діяльності. Практика спрямована також на виховання високоморальних, патріотичних, освічених особистостей, спроможних вносити істотний вклад у майбутнє як регіону, так й України.

Практика має велике значення для підготовки та формування фахівця – вчителя історії базової загальної середньої освіти, і дає змогу:

- оволодіти необхідними знаннями щодо сучасних змін у сфері освіти, умінням і навичками прийняття та пошуку інноваційних шляхів вираженої раціональності у майбутній професійній діяльності вчителя історії базової загальної середньої освіти;
- виявити уміння та навички організаторської, управлінської діяльності щодо забезпечення трудової та технологічної дисципліни, створення безпечних умов праці для здоров'я;
- приймати професійні рішення з урахуванням їх педагогічних та психологічних наслідків;
- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховальних завдань;
- поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;
- розвивати в практикантів уміння проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- виховувати у студентів повагу і шанобливе ставлення до фаху педагога;

- формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвиткові професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- сприяти становленню особистості студента-практиканта;
- формувати вміння проводити дослідницьку роботу.

Відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка передбачено наступні види практик (табл. 1).

У наскрізній програмі з кожного виду практики подано: мету і завдання, бази практики, перелік звітної документації, методи перевірки рівня знань, умінь, навичок, яких досягли здобувача освіти.

Структура наскрізної програми практики здобувача освіти чітко прописана в ОПП «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Під час практики студенти повинні **знати**:

- особливості організації та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти, загальну структуру навчального закладу в цілому; функціональні обов'язки окремих посадових осіб, зокрема вчителя історії і суспільствознавчих предметів; етапи уроку, форми, засоби і методи навчання; навчальну документацію вчителя історії;

- теоретичні і практичні основи педагогіки і психології, особливості організації та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти, враховуючи вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості;

- сучасні інтерактивні методи навчання вихованців гуртка, форми організації навчання та специфіку впровадження новітніх освітніх технологій в закладах загальної середньої освіти та закладах позашкільної освіти; методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення та методичні принципи і прийоми активізації пізнавальної діяльності вихованців гуртка у цих закладах освіти;

- вітчизняну і світову історію з метою перенесення їх у площину навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти;

- матеріал з правознавства і політології, необхідні для вчителя суспільствознавчих предметів у закладах загальної середньої освіти;

- сутнісні характеристики понять «педагогічна майстерність» і «педагогічна техніка» та ін. термінологію;

- найважливіші законодавчо-нормативні освітні документи, теоретичні і практичні основи педагогіки і психології, тенденції розвитку сучасної освіти, провідні концепції виховання і навчання, вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості, норми і критерії оцінювання знань здобувачів освіти у ЗЗСО; методичні принципи і прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення учнів;

- теоретичні і практичні основи методики навчання історії і суспільствознавчих предметів, шляхи вдосконалення майстерності вчителя й способи самовдосконалення;

- знати і використовувати основи та інструментарій суміжних гуманітарних наук з метою глибокого розуміння соціально-політичних і соціально-культурних процесів сучасного світу;

- сучасні інтерактивні методи навчання учнів, форми організації навчання та специфіку впровадження новітніх освітніх технологій в закладах загальної середньої освіти;

- культурну спадщину українського народу в контексті світової культури.

Під час практики студенти мають **вміти**:

- аналізувати уроки, проведені учителем через призму врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись грамотності і вимог до написання наукових та навчальних текстів, зокрема вести щоденник спостережень;
- використовувати знання, уміння і навички із дисципліни «Вступ до спеціальності» для ведення спостереження за діяльністю учителя;
- аналізувати передовий педагогічний досвід на основі спостереження;
- оцінювати, пояснювати та аналізувати освітні проблеми;
- організовувати туристично-краєзнавчу роботу;
- діяти на основі сформованих ціннісних орієнтирів; з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, проводити громадянсько-патріотичне виховання;
- самостійно організовувати навчально-виховний процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей вихованців гуртка, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи та засоби навчання;
- формувати і розвивати інтелектуальну й емоційну сферу особистості вихованця гуртка, його пізнавальні інтереси; вирішувати завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання гуртківців; розвивати інтереси вихованців і мотивацію навчання;
- отримання студентами практичних знань з організації взаємовідносин всередині відносно ізольованого колективу, структурування вільного часу, вироблення навичок взаємодопомоги, діяти на основі сформованих ціннісних орієнтирів; з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій;
- самостійно організовувати виховний процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей вихованців, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи та засоби виховання;
- грамотно складати план і сценарій виховного заходу, грамотно спілкуватися із вихованцями;
- використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси і вміти впроваджувати ІКТ у виховний процес;
- оцінювати, пояснювати та аналізувати виховні проблеми, пропонувати способи їх розв'язання;
- проводити у закладі діяльність, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини;
- забезпечувати охорону життя і здоров'я вихованців у виховному процесі;
- організовувати ефективну міжособистісну взаємодію суб'єктів виховного процесу, яка ґрунтується на здобутих знаннях, демократичних і гуманістичних цінностях, формувати і розвивати інтелектуальну й емоційну сферу особистості вихованця, його пізнавальні інтереси; вирішувати завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання; розвивати інтереси вихованців;
- проводити громадянсько-патріотичне виховання;
- аналізувати, синтезувати, порівнювати історичну інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки з метою підготовки якісних планів-конспектів;
- характеризувати історичні постаті різних епох, розуміти роль і місце людини в історичному процесі;
- проєктувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації; передбачати нові освітні потреби і запити;
- самостійно організовувати навчально-виховний процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи та засоби навчання; застосовувати основні методи об'єктивної діагностики знань учнів з предмету, вносити корективи в процес навчання з урахуванням даних діагностики;

- складати плани-конспекти окремих уроків та серії уроків за темою з урахуванням різних умов навчання і рівня підготовки учнів; визначати цілі та завдання кожного уроку з урахуванням етапу навчання;

- складати план і сценарій позакласного заходу і виховного заходу у закладі загальної середньої освіти;

- формувати і розвивати інтелектуальну й емоційну сферу особистості учня, його пізнавальні інтереси; вирішувати завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів; розвивати інтереси учнів і мотивацію навчання;

- планувати і застосовувати сучасні інноваційні технології навчання історії і суспільствознавчих предметів на основі особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів, формувати в учнів загальні і предметну компетентність;

- застосовувати в освітньому процесі ефективні види та методи контролю знань, умінь і навичок учнів, визначати об'єкти контролю діяльності учнів і добирати відповідні їм методичні прийоми, в тому числі тестові завдання; виправляти помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати спосіб виправлення (перепитування, зорова вербальна та схематична наочність тощо);

- викладати матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись грамотності; забезпечувати мовленнєву діяльність учнів на уроках;

- використовувати знання, уміння і навички із дисциплін фундаментальної та професійної підготовки для розв'язання конкретних задач у професійній діяльності учителя історії і суспільствознавчих предметів;

- з метою якісної підготовки до уроків організувати комплексний пошук, неупереджений аналіз інформації методичного характеру, зокрема із використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

- використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси і вміти впроваджувати ІКТ в освітній процес, зокрема, через презентації;

- генерувати та поширювати передовий педагогічний досвід, засвоєний від учителів-методистів, критично оцінювати результати власної педагогічної діяльності з метою її покращення;

- виховувати правову свідомість і культуру, зокрема на уроках «Правознавства» і «Громадянської освіти»;

- в умовах педагогічної практики оцінювати, пояснювати та аналізувати проблеми в галузі освіти, пропонувати і реалізовувати способи їх розв'язання;

- проводити у школі діяльність, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини в навчальних і просвітницьких цілях, організувати екскурсії;

- забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів в освітньо-виховному процесі;

- організувати ефективну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, вміти спілкуватися із вчителями і дирекцією школи, проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;

- працювати у команді, брати на себе відповідальність, дослухатися до методистів від кафедр і бази практики;

- здійснювати педагогічну діяльність, керуючись принципами толерантності, діалогу і співробітництва, з розумінням і повагою ставитися до дітей;

- бачити унікальність дитини, враховуючи рівні можливості, гендерний підхід, активно проводити громадянсько-патріотичне виховання у позаурочних заходах, проводити виховні заходи на актуальні суспільні та історичні теми;

- вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час практики компетенції, усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, яка потребує вдосконалення протягом життя.

Компетентності.

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК 5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально на основі чинного законодавства та міркувань етики.

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

ЗК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати рухову активність для відпочинку.

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності, спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК).

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською – державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей, застосовувати під час організації навчально-виховного процесу ефективні методики й технології.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання.

ФК 5. Здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК 6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК 7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності і законодавства щодо охорони життя і здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання під час освітнього процесу здоров'язбережувальних технологій.

ФК 8. Здатність до здійснення рівноправної та особистісно-зорієнтованої взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) (ПК).

ПК 1. Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії.

ПК 8. Знання змісту та завдань організації допрофільної підготовки учнів.

ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання.

ПК 10. Здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Проведення кожного виду навчальної практики студентів забезпечено супровідними матеріалами, а саме: робочими програмами, силабусами, інструктивно-методичними матеріалами, переліком конкретних завдань щодо змісту етапів практики, оформлення звітної документації, критеріями оцінювання, що дозволяють студентам впевнено й успішно виконувати цей вид діяльності.

На основі наскрізної програми практики студентів (НППС) Факультет **розробляє** або **перезатверджує робочі програми (положення)** відповідних видів практики освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка згідно з термінами (фаз) практики. **Робочі програми** практики студентів входять до комплексу основних навчально-методичних документів, які реалізують завдання освітньо-професійної програми підготовки і освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівців за напрямом освіти та відповідають їх змісту щодо практичних знань і навичок.

Для студентів і керівників практик Факультету та бази практики **робочі програми практики студентів є основним навчально-методичним документом**, на підставі якого розробляються інші методичні документи.

2. Вимоги до організації і проведення практик (структура практичної підготовки у підрозділі: види практик, послідовність проходження, кількість кредитів (годин) на кожен вид)

2.1. Організація практик

Види та обсяг практик відображається відповідно в навчальних планах і графіках навчального процесу.

Для освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка передбачені наступні види практик:

Назва практики	Напрямок підготовки, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість годин		Форма контролю
				всього	ЄКТС	
Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)	014 «Середня освіта (Історія)»	перший	перший	180	6,0	залік
Виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти)	014 «Середня освіта (Історія)»	другий	четвертий	90	3,0	залік
Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти	014 «Середня освіта (Історія)»	третій	шостий	270	9,0	залік
Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти	014 «Середня освіта (Історія)»	четвертий	восьмий	360	12,0	залік

На основі наскрізної програми практики студентів щорічно розробляються або перезатверджуються робочі програми відповідних видів практики. Для студентів та керівників практики від навчального закладу та бази практики робочі програми практики студентів є основним навчально-методичним документом, на підставі якого розробляються інші методичні документи.

Організаційно-фінансове керівництво координується завідувачем відділу практики Університету.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують керівники практики від структурних підрозділів Університету. До керівництва практикою залучаються досвідчені викладачі кафедр.

Продовження (зміна періоду проведення) практики регламентується розпорядженням структурного підрозділу (коледжу, факультету, навчально-наукового інституту) Університету.

Структурний підрозділ подає відділу практики в електронному варіанті службове подання для підготовки наказу про проведення практики. Керівник практики від підрозділу та керівники-методисти циклових комісій і кафедр розподіляють між собою проведення всіх організаційних заходів щодо практики (настановча конференція, інструктаж з техніки безпеки, супровідні документи тощо).

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є: – розробка НПП та РПП студентів, підготовка яких здійснюється за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка; – визначення баз практики; – призначення керівників практики; – укладання угоди на проведення практики між ЗВО та підприємством, організацією, установою; – направлення студентів на бази практики; – складання кошторису-калькуляції щодо витрат на проведення практики студентів; – складання тематики індивідуальних завдань

на практику за погодженням з базою практики; – повідомлення про прибуття студента на практику; – підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Наказом керівника закладу вищої освіти про проведення практики студентів визначається: – місце та терміни проведення практики; – склад студентських груп; – відповідальний керівник за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами; – посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням (проректор з науково-педагогічної роботи, декан факультету, заступник декана). Факультетським керівником практики освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка є доцент кафедри історії України і методики викладання історії Королько Андрій Зіновійович.

Керівник практики структурного навчального підрозділу Університету здійснює такі заходи: – перед початком практики контролює підготовленість баз практики та проводить необхідну підготовчу роботу до прибуття студентів-практикантів; – забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом студентів на практику: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів, робочої програми практики, щоденника, календарного плану, індивідуального завдання, методичних рекомендацій тощо); – повідомляє студентам про систему звітності з практики, прийняту кафедрою та відображеною у РПП; – у складі комісії приймає заліки з практики; – подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення та відомість про підсумки практики студентів.

Керівник-методист практики від кафедри, циклової комісії: – у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з РПП; – розробляє тематику індивідуальних завдань, яка враховує передбачувані теми бакалаврських і дипломних робіт (проектів); – узгоджує з керівником практики від підприємства (організації, установи) індивідуальні завдання з урахуванням особливостей місця практики; – бере участь у розподілі студентів за місцями практики; – відслідковує своєчасне прибуття студентів до місць практики; – контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, веде або організовує ведення таблиця відвідування студентами бази практики. Керівник практики від бази практики: – контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки; – здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення; – надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи; – проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику, а також у випускній роботі; – інформує студентів про порядок надання звітів про практику; – приймає захист звітів студентів про практику у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики студентів, атестує їх і виставляє оцінки в залікові книжки; – здає звіти студентів про практику на кафедру, циклову комісію.

Розподіл студентів на практику проводиться керівником практики структурного навчального підрозділу з урахуванням ринку праці, зокрема замовлень на підготовку фахівців і їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання.

На початку практики студенти повинні ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. При зарахуванні студентів на штатні посади на час проходження практики на них розповсюджуються законодавство про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства. На студентів, не зарахованих на штатні посади, також розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

Організація та проходження практики, пов'язаної з академічною мобільністю здобувачів освіти, регламентується відповідним «Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».

Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає для студентів віком від 15 до 16 років 24 години на тиждень, від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень (ст. 51 із змінами, внесеними Законами № 871-12 від 20.03.91, № 3610-12 від 17.11.93, № 263/95 ВР від 05.07.95), від 18 років і старше – не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 в редакції Закону № 871-12 від 20.03.91, із змінами, внесеними Законом № 3610-12 від 17.11.93). Бази практик в особі їх перших керівників разом з Університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів. Обов'язки безпосередніх керівників, призначених базами практики, зазначені в окремих розділах договорів на проведення практики.

Права та обов'язки студентів

Студенти-практиканти зобов'язані: – до початку практики отримати від керівника практики (відповідного підрозділу), керівників-методистів направлення, методичні матеріали (РПП, методичні вказівки, індивідуальне завдання), прослухати консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; – своєчасно прибути на базу практики; – у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, і дослухатися до вказівок методистів-керівників; – вивчити і дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; – нести відповідальність за виконану роботу; – своєчасно здати матеріали практики, передбачені РПП, та у зазначені терміни захистити практику.

Студенти-практиканти мають право: – за наявності вакантних місць бути зарахованими на штатні посади, якщо робота на них відповідає вимогам РПП; – при проходженні виробничої педагогічної практики в оздоровчих закладах займати посади вихователів-педагогів на платній основі; – на повторне проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини за умови надання відповідних документів та за рішенням керівництва підрозділу Університету; – на проходження практики за майбутнім місцем працевлаштування, якщо вони навчаються в Університеті за цільовим направленням; – проходити практику на випускному курсі за майбутнім місцем працевлаштування (за умови представлення документів про своє працевлаштування після закінчення Університету); – у разі дистанційної / змішаної форми організації праці практики на підприємстві, у закладі чи установі, здобувач освіти має право проходити практику у відповідній формі організації.

Проходження практики за межами України.

Для поглиблення теоретичних знань і набуття необхідних компетентностей здобувачів освіти Університету можуть скеровувати для проходження практики за межі України. Групи студентів для проходження практики за межами України формують відповідно до укладених угод з установами, організаціями та підприємствами інших країн. Відповідальність за якісне формування груп покладається на деканів факультетів, директорів навчально-наукових інститутів, завідувачів кафедр / циклових комісій тощо. Програму проходження практики за межами України готують викладачі випускових кафедр. Після повернення в Україну студенти зобов'язані представити звітну документацію й захисти її згідно із загальними вимогами.

2.2 Бази практик

Практика студентів Факультету проводиться на базах практики, які забезпечують виконання у повному обсязі робочих навчальних планів і робочих програм практик. У своєму складі бази практик мають фахівців – учителів-методистів, які виконують роботи відповідно до профілю підготовки студента.

Місцем проведення навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є: Ліцей № 11 Івано-Франківської міської ради та Івано-Франківський приватний ліцей «Католицький ліцей святого Василя Великого» Івано-Франківської області, згідно укладених договорів (<https://kiu.pnu.edu.ua/dohovory-z-robotodavtsiamy-ta-vidhuky-n/>).

Базою виробничої історико-краєзнавчої практики в закладах позашкільної освіти є: Івано-Франківський міський Центр патріотичного виховання учнівської молоді, Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді Івано-Франківської міської ради, Центр освітніх інновацій Івано-Франківської міської ради, Мала академія наук учнівської молоді Івано-Франківської міської ради, Івано-Франківське обласне відділення Малої академії наук України, Івано-

Франківський обласний державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді, згідно укладених договорів (<https://kiu.pnu.edu.ua/dohovory-z-robotodavtsiamy-ta-vidhuky-n/>).

Базою двох виробничих педагогічних практик в закладах загальної середньої освіти є: Ліцей № 1 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 2 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 4 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 5 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 6 імені Івана Ревчука Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 7 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 10 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 11 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 12 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 13 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 16 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 18 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 20 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 21 імені Євгена Коновальця Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 23 імені Романа Гурика Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 24 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 25 Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені Романа Шухевича Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені В'ячеслава Чорновола Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені Івана Пулюя Івано-Франківської міської ради, Івано-Франківський приватний ліцей «Католицький ліцей святого Василя Великого» Івано-Франківської області, Івано-Франківський академічний ліцей-інтернат Івано-Франківської обласної ради, Івано-Франківський фізико-технічний ліцей-інтернат Івано-Франківської обласної ради та ін., згідно укладених договорів (<https://kiu.pnu.edu.ua/dohovory-z-robotodavtsiamy-ta-vidhuky-n/>).

Визначення баз практики, розробку та укладання угод із підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності здійснює відділ практики Університету. Тривалість дії угоди узгоджується договірними сторонами.

Здобувач вищої освіти може самостійно обрати місце проходження практики. У такому разі він зобов'язаний за місяць до її початку принести лист-дозвіл та Угоду з підприємством, установою чи організацією про проходження практики.

На практику студенти направляються наказом ректора Університету.

В окремих випадках здобувачі вищої освіти можуть проходити практику за місцем проживання, праці чи навчання. При отриманні подвійної освіти всі види практик перераховуються.

Матеріальне забезпечення

Джерела фінансування практики студентів Університету визначаються формою замовлення на фахівців: державне або регіональне, кошти фізичних чи юридичних осіб. Для фінансування виробничої практики можуть залучатися додаткові джерела фінансування, які не заборонені законом. Розміри витрат на практики визначаються кошторисом і є частиною загальних витрат на підготовку фахівців. Оплата відряджень викладачам-керівникам практик здійснюється закладом вищої освіти відповідно до законодавства України про оплату службових відряджень. Форма та порядок оплати праці безпосередніх керівників-методистів практики від бази практики визначається взаємною домовленістю сторін в договорі на проведення практики студентів Університету. Під час практики, у період роботи на робочих місцях і посадах з виплатою заробітної плати, за студентами зберігається право на одержання стипендії за результатами підсумкового контролю. За наявності угоди між Університетом та підприємством (організацією, установою) і за умови сплати в період виробничої практики студентам заробітної плати, 50 % її може направлятися на рахунок закладу вищої освіти для здійснення його статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, соціальний захист студентів, проведення культурно-масової та фізкультурно-спортивної роботи тощо.

2.3. Форми контролю. Підведення підсумків практики

Студенти зобов'язані виконувати установлений на базі практики режим праці. Контроль за початком і закінченням роботи покладається відповідальних осіб бази практики і кафедр. Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль у вигляді систематичного ведення щоденника практики і чіткого дотримання виконання індивідуального плану. Видом контролю є самоконтроль.

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами. Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики. Форма звітності за практику визначається навчальним планом, робочою програмою практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання.

Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником бази практики, в друкованому та електронному вигляді. Звіт в електронному вигляді разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інші. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана. До складу комісії входять керівник практики підрозділу Університету (кафедри), керівники-методисти практики від кафедр і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні предмети. стейкхолдери.

Підсумки практики підводяться на засіданні кафедр:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписами керівника-методиста від підрозділу Університету і членів комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії. Здобувач освіти, який не виконав програму практики, відраховується з Університету. Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то Університет надає можливість студенту пройти практику повторно (в межах графіка освітнього процесу).

Підсумки практики заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

Загальна оцінка за практику – 100 балів. Критерії оцінювання визначені у програмах практик і відповідають відповідній шкалі оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

3. Програма практик

І. Навчальні практики

Навчальна практика є першим етапом наскрізної практики освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка, під час якої здобувачі освіти можуть отримати первинні навички професійної діяльності.

І.1. Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)

Сучасний етап розвитку системи освіти характеризується пошуком нових форм і методів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Важливе місце серед них посідає практика. Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) є складовою частиною наскрізної програми практичної підготовки висококваліфікованих фахівців освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка. Особливістю навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є те, що у її процесі відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки. Програма практики студентів розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», до «Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника від 28 березня 2023 р., «Стратегії розвитку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» на 2020–2025 рр.», навчального плану спеціальності, освітньої програми, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища, Наскрізної програми практики освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка Факультету історії, політології і міжнародних відносин. Вона враховує знання, отримані студентами з курсу «Вступ до спеціальності».

Назва практики	Напрямок підготовки, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість годин		Форма контролю
				всього	ЕКТС	
Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)	014 «Середня освіта (Історія)»	перший	перший	180	6,0	залік

Практика триває чотири тижні без відриву від навчання. Вона складається з трьох етапів:

I етап – підготовчий. Використовуючи зібрану інформацію кафедра готує матеріали до наказу про проходження студентами практики з їх розподілом по місцях практики та призначення керівника практики. Розподіл студентів по базах практики оформляється наказом ректора. Перед початком практики проводиться установча конференція, під час якої визначається мета, завдання практики; з'ясовується місце проведення практики та визначається документація, яка повинна бути надана студентом по закінченні практики.

II етап – загальне знайомство із базами практики; знайомство з роботою вчителів в умовах конкретного навчального закладу.

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики. Підсумки практики обговорюють на підсумковій конференції студентів-практикантів.

Оволодіння студентом первинним професійним досвідом відбувається з умінням оцінювати та аналізувати дії вчителя (викладача), учнів на уроці та в позаурочний час; виробляти творчий підхід до педагогічної і педагогічно-дослідницької діяльності; вчитися оформляти письмово результати спостережень та вести звітну документацію.

Базами практики є заклади загальної середньої освіти м. Івано-Франківська та Івано-Франківської області і сусідніх областей, які відповідають вимогам програми практики, які забезпечені висококваліфікованими кадрами (вчителі вищої категорії, вчителі-методисти) і відповідають вимогам програми практики відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Це Ліцей № 11 Івано-Франківської міської ради та Івано-Франківський приватний ліцей «Католицький ліцей святого Василя Великого» Івано-Франківської області.

Мета навчальної практики в закладах освіти (ознайомлючої) – закріплення й розширення знань і вмінь, отриманих студентами під час навчання; використання набутих знань з фахових дисциплін для ведення спостереження за навчально-педагогічним процесом в школі, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов; оволодіння студентом первинним професійним досвідом; проведення психолого-педагогічних спостережень за учнями класу.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- ознайомлення студентів із навчальним закладом;
- закріплення та поглиблення знань з пройдених курсів навчального плану;
- набуття нових знань на основі вивчення навчально-організаційної структури навчального процесу, інструментарію навчального процесу; вивчати шкільну документацію: план роботи школи, особові справи учнів, щоденники, класні журнали, календарне планування вчителів-істориків;
- придбання практичних навичок роботи в навчальному середовищі через спостереження за роботою вчителя;
- визначення функціональних обов'язків окремих посадових осіб, зокрема вчителя історії;
- вміння оформляти звітну документацію.

Знати:

- особливості організації та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти, загальну структуру навчального закладу в цілому;
- функціональні обов'язки окремих посадових осіб, зокрема вчителя історії і суспільствознавчих предметів;
- етапи уроку, форми, засоби і методи навчання;
- навчальну документацію вчителя історії;
- характеристику поняття «педагогічна майстерність» (D5).

Вміти:

- аналізувати уроки, проведені учителем через призму врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись грамотності і вимог до написання наукових та навчальних текстів, зокрема вести щоденник спостережень;
- використовувати знання, уміння і навички із дисципліни «Вступ до спеціальності» для ведення спостереження за діяльністю учителя;
- аналізувати передовий педагогічний досвід на основі спостереження;
- оцінювати, пояснювати та аналізувати освітні проблеми;
- організовувати туристично-краєзнавчу роботу.

Компетентності

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

ЗК 5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально на основі чинного законодавства та міркувань етики.

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.

ЗК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати рухову активність для відпочинку.

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності, спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК).

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською – державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей, застосовувати під час організації навчально-виховного процесу ефективні методики й технології.

ФК 5. Здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК 6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК 7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності і законодавства щодо охорони життя і здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання під час освітнього процесу здоров'язбережувальних технологій.

ФК 8. Здатність до здійснення рівноправної та особистісно-зорієнтованої взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) (ПК).

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 8. Знання змісту та завдань організації допрофільної підготовки учнів.

ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою

формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання.

ПК 10. Здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

- календарний графік проходження практики;
- щоденник практики;
- звіт про проходження навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої);
- відео екскурсії вулицею Івано-Франківська для дітей середнього шкільного віку;
- висновок керівника практики про проходження практики;
- технологічна карта уроків

Форми контролю: перевірка щоденників та іншої документації, самоконтроль, залік.

Підсумки практики. Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою історії України і методики викладання історії. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту в друкованому вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана Факультету. До складу комісії входять факультетський керівник практики і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри, зокрема відзначаються:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписом керівника-методиста від підрозділу Університету та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук на базі практики, незадовільну оцінку за практику, відраховується з Університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то навчальним закладом надається можливість студенту проходження практики повторно у пізніший термін (в межах графіку навчального процесу).

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

II. Виробничі практики

Метою виробничої практики є перевірка, поглиблення та закріплення знань, отриманих здобувачами освіти в процесі вивчення теоретичних курсів, отримання практичних навичок в закладах освіти, відпрацювання вмінь і навичок з обраної професії, і є невід'ємною частиною освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка.

II.1. Виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти)

Важливе місце у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів та керівників гуртків посідає виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти). Виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти) є складовою

частиною наскрізної програми практичної підготовки висококваліфікованих фахівців освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка. Особливості цієї діяльності полягають у тому, що вона спрямована на конкретну професіоналізацію та збільшує можливості самореалізації майбутніх керівників гуртків та учителів, мобілізує особистісний потенціал та виявляє приховані здібності студента, забезпечує появу ідей у ситуації вирішення педагогічної проблеми, допомагає усвідомленню та почуттю задоволення від власної діяльності. Програма практики студентів розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», до «Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника від 28 березня 2023 р., «Стратегії розвитку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» на 2020–2025 рр.», навчального плану спеціальності, освітньої програми, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища, Наскрізної програми практики освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка Факультету історії, політології і міжнародних відносин. Програма враховує практичні побажання стейкхолдерів (директорів ЗПО, керівників-методистів гуртків), висловлені під час методичних нарад на останньому етапі практики, на якому аналізуються і оцінюються результати виробничої педагогічної практики студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка Факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)». Вона враховує знання, отримані студентами з курсів «Організація позакласної гурткової роботи», «Історичне краєзнавство, музеєзнавство», «Вступ до спеціальності».

Назва практики	Напрямок підготовки, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість годин		Форма контролю
				всього	ЕКТС	
Виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти)	014 «Середня освіта (Історія)»	другий	четвертий	90	3,0	залік

Практика триває два тижні з відривом від навчання. Вона складається з трьох етапів:

I етап – підготовчий. На цьому етапі проводиться настановча конференція, в ході якої студенти знайомляться із особливостями практики, звітною документацією, формами контролю, критеріями оцінювання, порадами фахівців. А також здійснюється аналіз організаційно-функціональних особливостей бази практики.

II етап – самостійна організація студентами освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка навчально-виховного процесу в умовах конкретного навчального закладу.

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики. Підсумки практики обговорюють на підсумковій конференції студентів-практикантів.

Базами виробничої історико-краєзнавчої практики є заклади позашкільної освіти та їх структурні підрозділи, які забезпечені висококваліфікованими кадрами (керівники гуртків вищої категорії, методисти) і відповідають вимогам програми практики освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01

Освіта/Педагогіка. Це Івано-Франківський міський Центр патріотичного виховання учнівської молоді, Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді Івано-Франківської міської ради, Центр освітніх інновацій Івано-Франківської міської ради, Мала академія наук учнівської молоді Івано-Франківської міської ради, Івано-Франківське обласне відділення Малої академії наук України, Івано-Франківський обласний державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді та ін.

Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання, у іншому випадку базами практики є заклади позашкільної освіти м. Івано-Франківська.

Виробнича історико-краєзнавча практика (у закладах позашкільної освіти) проходить в активній формі, тільки його перший етап – це знайомство практикантів II курсу з закладом позашкільної освіти відбувається у формі спостереження за діяльністю керівника-методиста, вихователя, завідуючого, директора закладу позашкільної освіти, а також вивчення навчально-методичної документації, бесід з вихованцями гуртків, педагогами та ін.

Мета виробничої історико-краєзнавчої практики (у закладах позашкільної освіти) – засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів, сучасних методів, форм організації та знарядь праці в галузі майбутнього фаху, формування у них на базі одержаних у закладі вищої освіти знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час викладацької роботи в реальних умовах педагогічного процесу, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності. Практика передбачає підготовку випускників як фахівців – керівників гурткової роботи і вчителів історії в закладах позашкільної освіти і закладах загальної середньої освіти, які здатні до впровадження традиційних та інноваційних технологій навчання в професійній діяльності.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

– забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховальних завдань;

– розвивати в практикантів уміння проводити гурткові і факультативні заняття в закладах позашкільної освіти і закладах загальної середньої освіти з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;

– формувати у студентів психологічну готовність до роботи в закладах позашкільної освіти і закладах загальної середньої освіти;

– поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду керівників гурткової роботи, виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;

– формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу; формувати в майбутніх керівників гурткової роботи і учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвитку професійних якостей педагога, потреби в педагогічній самоосвіті;

– розвивати в практикантів уміння здійснювати виховну роботу;

– сприяти становленню особистості студента-практиканта;

– вивчати документацію закладу позашкільної освіти: план роботи ЗПО, особові справи і психофізіологічні особливості вихованців гуртків, щоденники, журнали планування та обліку роботи гуртка;

– проводити гурткові заняття (не менше 2 занять різного типу), виховний захід з предмету;

– проводити психолого-педагогічні спостереження за вихованцями гуртка, виявляти їхні вікові та індивідуальні особливості, рівень розвитку, рівень вихованості.

Знати:

– закономірності, принципи, методи, форми і засоби навчання та виховання учнівської молоді у системі роботи закладів позашкільної освіти;

- особливості організації та проведення навчально-виховної роботи у закладах позашкільної освіти відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти і сучасної педагогічної науки;
- сучасні інтерактивні методи навчання вихованців гуртка, форми організації навчання та специфіку впровадження новітніх освітніх технологій в закладах позашкільної освіти;
- методичні принципи і прийоми активізації пізнавальної діяльності вихованців гуртка;
- методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення учнів.

Вміти:

- використовувати знання, уміння і навички із дисциплін фундаментальної та професійної підготовки для розв'язання конкретних задач у професійній діяльності керівника гурткової роботи закладу позашкільної освіти;
- проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації; передбачати нові освітні потреби і запити;
- самостійно організовувати навчально-виховний процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей вихованців гуртка, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи та засоби навчання; застосовувати основні методи об'єктивної діагностики знань вихованців гуртка, вносити корективи в процес навчання з урахуванням даних діагностики;
- складати плани-конспекти окремих занять та серії занять гуртка за темою з урахуванням різних умов навчання і рівня підготовки вихованців; визначати цілі та завдання кожного заняття гуртка з урахуванням етапу навчання;
- складати план і сценарій виховного заходу;
- формувати і розвивати інтелектуальну й емоційну сферу особистості вихованця гуртка, його пізнавальні інтереси; вирішувати завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання гуртківців; розвивати інтереси вихованців і мотивацію навчання;
- викладати матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись грамотності; забезпечувати мовленнєву діяльність вихованців на заняттях гуртка;
- використовувати знання з дисципліни «Організація позакласної гурткової роботи» та інших предметів на практиці;
- організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз інформації методичного характеру, зокрема із використанням інформаційно-комунікаційних технологій;
- використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси і вміти впроваджувати ІКТ в освітній процес;
- визначати об'єкти контролю діяльності вихованців гуртка і добирати відповідні їм методичні прийоми, в тому числі тестові завдання; виправляти помилки вихованців гуртка, розуміти їх характер та використовувати спосіб виправлення (перепитування, зорова вербальна та схематична наочність тощо);
- самостійно оцінювати освітні проблеми, пропонувати способи їх розв'язання, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; навчити вихованців гуртка найбільш раціональних прийомів самостійної роботи;
- проводити у закладі позашкільної освіти діяльність, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини в навчальних і просвітницьких цілях;
- організовувати ефективну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу (в тому числі здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня), базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосувати оптимальну стратегію діяльності і приймати обґрунтовані рішення у складних і часом непередбачуваних професійних і життєвих ситуаціях, що потребує застосування нових підходів і прогнозування та усвідомлення власної відповідальності;

- проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих гурткових занять з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;
- вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час практики компетенції, усвідомлювати призначення професійної діяльності керівника гурткової роботи у закладі позашкільної освіти;
- усвідомлювати необхідність подальшого навчання, вивчення, аналізу, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду, систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію;
- забезпечувати охорону життя і здоров'я вихованців гуртка в освітньо-виховному процесі.

Компетентності

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.

ЗК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати рухову активність для відпочинку.

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності, спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК).

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською – державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей, застосовувати під час організації навчально-виховного процесу ефективні методики й технології.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання.

ФК 5. Здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК 6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК 7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності і законодавства щодо охорони життя і здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання під час освітнього процесу здоров'язбережувальних технологій.

ФК 8. Здатність до здійснення рівноправної та особистісно-зорієнтованої взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) (ПК).

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії.

ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання.

ПК 10. Здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

- календарний графік проходження практики;
- психолого-педагогічний щоденник практики;
- звіт про проходження виробничої історико-краєзнавчої практики (у закладах позашкільної освіти);
- характеристика на студента-практиканта від керівництва ЗПО;
- конспекти гурткових занять (не менше двох);
- конспект виховного заходу;
- психолого-педагогічна характеристика на вихованця гуртка;
- індивідуальне завдання;
- аналіз гурткового заняття, відвіданого студентом;
- відгук осіб, які перевіряли проходження практики, а також висновок керівника практики від ЗВО про проходження практики.

Форми контролю: перевірка щоденників та іншої документації, самоконтроль, залік.

Підсумки практики. Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою історії України і методики викладання історії. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту в друкованому вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після

доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана Факультету. До складу комісії входять факультетський керівник практики і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри, зокрема відзначаються:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписом керівника-методиста від підрозділу Університету та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук на базі практики, незадовільну оцінку за практику, відраховується з Університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то Університет надає можливість студенту пройти практику повторно (в межах графіка освітнього процесу).

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

II.2. Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти (III курс)

Важливе місце у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів посідає виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти. Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти є складовою частиною наскрізної програми практичної підготовки висококваліфікованих фахівців освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка. Особливістю виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти є те, що саме у її процесі відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, проявляється критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки. Програма практики студентів розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», до «Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника від 28 березня 2023 р., «Стратегії розвитку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» на 2020–2025 рр.», навчального плану спеціальності, освітньої програми, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища, Наскрізної програми практики освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка Факультету історії, політології і міжнародних відносин. Програма враховує практичні побажання стейкхолдерів (директорів, вчителів-методистів), висловлені під час методичних нарад на останньому етапі практики, на якому аналізуються і оцінюються результати виробничої педагогічної практики студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка Факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)». Вона враховує знання, отримані студентами з курсів «Методика навчання історії», «Сучасні освітні технології», «Методика виховної роботи», «Організація

позакласної гурткової роботи», «Вступ до спеціальності», фахових предметів («Давня і середньовічна історія України», «Давня історія та основи археології», «Історія стародавнього світу», «Історія середніх віків», «Історія України середини XVI – XVIII ст.», «Історія України XIX – поч. XX ст.» та ін.), а також знання здобуті під час навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої). Під час практики виробляються навички педагогічної праці, удосконалюються сформовані елементарні методичні уміння.

Назва практики	Напрямок підготовки, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість годин		Форма контролю
				всього	ЄКТС	
Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти	014 «Середня освіта (Історія)»	третій	шостий	270	9,0	залік

Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти складається з трьох етапів (6 тижнів):

I етап – підготовчий. На цьому етапі проводиться настановча конференція, в ході якої студенти знайомляться із особливостями практики, практичними рекомендаціями, звітною документацією, формами контролю, критеріями оцінювання, порадами фахівців. А також здійснюється аналіз організаційно-функціональних особливостей баз практики.

II етап – самостійна організація студентами спеціальності 014 «Середня освіта (історія)» навчально-виховного процесу у закладах загальної середньої освіти (середня школа).

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики.

Базами виробничої педагогічної практики є заклади загальної середньої освіти та їх структурні підрозділи, які забезпечені висококваліфікованими кадрами (вчителі вищої категорії, вчителі-методисти) і відповідають вимогам програми практики освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка. Це Ліцей № 1 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 2 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 4 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 5 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 6 імені Івана Ревчука Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 7 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 10 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 11 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 12 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 13 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 16 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 18 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 20 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 21 імені Євгена Коновальця Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 23 імені Романа Гурика Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 24 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 25 Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені Романа Шухевича Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені В'ячеслава Чорновола Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені Івана Пулюя Івано-Франківської міської ради, Івано-Франківський приватний ліцей «Католицький ліцей святого Василя Великого» Івано-Франківської області, Івано-Франківський академічний ліцей-інтернат Івано-Франківської обласної ради, Івано-Франківський фізико-технічний ліцей-інтернат Івано-Франківської обласної ради та ін.

Метою виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти є знайомство з конкретними умовами сучасної професійної педагогічної діяльності у загальноосвітніх закладах; закріплення отриманих теоретичних знань із загально-професійних і спеціальних дисциплін; особиста апробація отриманих теоретичних знань щодо методики вчительської діяльності під час самостійно проведених уроків у 5, 6, 7 класах; оволодіння необхідними методами, навичками та вміннями вчительської діяльності; проведення виховних заходів з учнями у закладах загальної середньої освіти; отримання студентом необхідних

практичних навичок та особистого досвіду з метою зростання у майбутньому до справжнього дипломованого професіонала.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- ознайомлення зі структурою й особливостями функціонування закладів середньої освіти, їх матеріально-технічним забезпеченням; ознайомлення з педагогічним досвідом учителів історії;

- ознайомлення з роботою класного керівника, організація та проведення виховної роботи в закріпленому класі; вивчення учня через пед-психологічну характеристику (5–7 кл.), оволодіння методиками вивчення учня;

- вивчення студентами-практикантами правил та методик навчання, а також ознайомлення з педагогічним досвідом вчителів-методистів;

- проведення 22 уроків, позакласних заходів з використанням засвоєних педагогічних методів і прийомів педагогічної діяльності;

- набуття необхідного комплексу комунікативних навичок спілкування та вмінь встановлювати психологічний контакт з класом;

- знайомство з роботою класного керівника і проведення виховних заходів;

- аналіз і оцінка результатів своєї педагогічної діяльності; розвиток педагогічного мислення, любові до майбутньої професії, поліпшення своїх педагогічних здібностей; конкретизація, вдосконалення і розвиток необхідних професійних якостей вчителя.

Знати:

- структуру та зміст шкільного курсу історії, підручники з історії 5–7 класів;

- структуру та класифікацію методів навчання. Зокрема, методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення учнів;

- способи активізації пізнавальної діяльності учнів при вивченні історії;

- види та призначення різних видів наочності;

- типи і структуру уроків з історії, основні вимоги до уроку, тенденції розвитку і вдосконалення уроку;

- систему виховної роботи в закладі загальної середньої освіти;

- методіку проведення виховних заходів;

- планування роботи класного керівника в середній школі, особливості формування класного колективу в середній школі, методіку вивчення учня у класному колективі;

- шляхи вдосконалення майстерності вчителя й способи самовдосконалення;

- нові технології навчання з історії.

Вміти:

- проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність; складати плани-конспекти окремих уроків;

- планувати навчальні заняття відповідно до навчального плану закладу й на основі його стратегії;

- забезпечувати міждисциплінарні зв'язки курсу з іншими дисциплінами;

- розробляти й проводити різні за формою навчання заняття найбільш ефективні при вивченні відповідних тем і розділів програми, адаптуючи їх до різних рівнів підготовки учнів;

- ясно, логічно викладати зміст матеріалу, опираючись на знання й досвід учнів;

- відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання;

- аналізувати навчальну й учбово-методичну літературу й використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;

- організовувати навчальну діяльність учнів, управляти нею й оцінювати її результати;

- володіти методикою проведення заняття із застосуванням мультимедійних засобів навчання;

- створювати й підтримувати навчальне середовище, що сприяє досягненню цілей навчання;

- розвивати інтереси учнів і мотивацію навчання, формувати й підтримувати зворотний зв'язок;
- намічати об'єкти контролю навчальної діяльності учнів з урахуванням сформованості навичок і вмінь, добирати відповідні їм методичні прийоми;
- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, малогрупові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;
- цілеспрямовано використовувати традиційні наочні посібники та методично грамотно застосовувати комп'ютерні засоби навчання;
- реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал змістового матеріалу уроку;
- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів переносючи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи;
- планувати та здійснювати позакласну виховну роботу в якості класного керівника (куратора): аналізувати і складати план роботи класного керівника, розробляти сценарії виховних заходів для учнів середніх класів.

Компетентності

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК 5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально на основі чинного законодавства та міркувань етики.

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.

ЗК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати рухову активність для відпочинку.

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності, спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК).

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською – державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей, застосовувати під час організації навчально-виховного процесу ефективні методики й технології.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання.

ФК 5. Здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК 6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК 7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності і законодавства щодо охорони життя і здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання під час освітнього процесу здоров'язберезувальних технологій.

ФК 8. Здатність до здійснення рівноправної та особистісно-зорієнтованої взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) (ПК).

ПК 1. Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії.

ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання.

ПК 10. Здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

- календарний графік проходження практики;
- психолого-педагогічний щоденник практики;
- звіт про проходження виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти;

- характеристика на студента-практиканта від керівництва ЗЗСО;
- конспекти уроків (не менше 22);
- конспект позакласного заходу з історії;
- конспект виховного заходу;
- психолого-педагогічна характеристика на учня;
- індивідуальне завдання;
- аналіз заняття, відвіданого студентом;
- відгук осіб, які перевіряли проходження практики, а також висновок керівника практики від ЗВО про проходження практики.

Форми контролю. Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами; самоосвіта, кінцева форма – залік.

Важливою формою **підсумкового контролю студентів** за проходженням педагогічної практики є конференція, що проводиться по закінченню практики. Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту друкованому вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана Факультету. До складу комісії входять факультетський керівник практики і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри, зокрема відзначаються:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписом керівника-методиста від підрозділу Університету та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук на базі практики, незадовільну оцінку за практику, відраховується з Університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то Університет надає можливість студенту пройти практику повторно (в межах графіка освітнього процесу).

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

П.3. Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти (IV курс)

Сучасний етап розвитку системи освіти характеризується пошуком нових форм і методів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Важливе місце серед них посідає виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти. Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти є складовою частиною наскрізної програми практичної підготовки висококваліфікованих фахівців освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка. Особливості цієї практики є у тому, що вона спрямована на конкретну професіоналізацію та

збільшує можливості самореалізації майбутніх учителів, мобілізує особистісний потенціал та виявляє приховані здібності студента, забезпечує появу ідей у ситуації вирішення педагогічної проблеми, допомагає усвідомленню та почуттю задоволення від власної діяльності. Програма практики студентів розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», до «Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника від 28 березня 2023 р., «Стратегії розвитку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» на 2020–2025 рр.», навчального плану спеціальності, освітньої програми, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища, Наскрізної програми практики освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка Факультету історії, політології і міжнародних відносин. Програма враховує практичні побажання стейкхолдерів (директорів, вчителів-методистів), висловлені під час методичних нарад на останньому етапі практики, на якому аналізуються і оцінюються результати виробничої педагогічної практики студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка Факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)». Вона враховує знання, отримані студентами з курсів «Методика навчання історії», «Методика навчання суспільствознавчих предметів», «Теоретичні і методичні аспекти вивчення культури», «Сучасні освітні технології», «Методика виховної роботи», «Організація позакласної гурткової роботи», «Вступ до спеціальності», фахових предметів («Давня і середньовічна історія України», «Давня історія та основи археології», «Історія стародавнього світу», «Історія середніх віків», «Історія України середини XVI – XVIII ст.», «Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)», «Історія України XIX – поч. XX ст.», «Історія України (1914 – 1945 рр.)», «Історія України (1945 р. – до сьогодення)», «Історія країн Західної Європи і Америки (XX – поч. XXI ст.)» та ін.), а також знання здобуті під час навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої), виробничої історик-краєзнавчої практики (у закладах позашкільної освіти), виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти.

Назва практики	Напрямок підготовки, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість годин		Форма контролю
				всього	ЄКТС	
Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти	014 «Середня освіта (Історія)»	четвертий	восьмий	360	12,0	залік

Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти складається з трьох етапів (8 тижнів):

I етап – підготовчий. На цьому етапі проводиться настановча конференція, в ході якої студенти знайомляться із особливостями практики, звітною документацією, формами контролю, критеріями оцінювання, порадами фахівців. А також здійснюється аналіз організаційно-функціональних особливостей бази практики.

II етап – самостійна організація студентами спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)» навчально-виховного процесу в умовах конкретного навчального закладу.

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики.

Базами виробничої педагогічної практики є заклади загальної середньої освіти та їх структурні підрозділи, які забезпечені висококваліфікованими кадрами (вчителі вищої категорії, вчителі-методисти) і відповідають вимогам програми практики освітньо-професійної

програми «Середня освіта (Історія)» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) спеціалізації 014.03 Історія галузі 01 Освіта/Педагогіка. Це Ліцей № 1 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 2 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 4 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 5 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 6 імені Івана Ревчука Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 7 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 10 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 11 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 12 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 13 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 16 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 18 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 20 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 21 імені Євгена Коновальця Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 23 імені Романа Гурика Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 24 Івано-Франківської міської ради, Ліцей № 25 Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені Романа Шухевича Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені В'ячеслава Чорновола Івано-Франківської міської ради, Ліцей імені Івана Пулюя Івано-Франківської міської ради, Івано-Франківський приватний ліцей «Католицький ліцей святого Василя Великого» Івано-Франківської області, Івано-Франківський академічний ліцей-інтернат Івано-Франківської обласної ради, Івано-Франківський фізико-технічний ліцей-інтернат Івано-Франківської обласної ради та ін.

Метою виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти є засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів з фундаментальних і вибіркокових дисциплін, засвоєння студентами сучасних методів, форм організації та знарядь праці в галузі майбутнього фаху, формування у них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час викладацької роботи в реальних умовах педагогічного процесу, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності. Практика передбачає підготовку випускників як фахівців – вчителів історії і суспільствознавства в загальноосвітніх навчальних закладах, які здатні до впровадження традиційних та інноваційних технологій навчання в професійній діяльності. Практика сприяє вихованню високоморальних, патріотичних, освічених особистостей, спроможних вносити істотний вклад у майбутнє як регіону, так й України.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

навчальні:

– забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховальних завдань;

– аналізувати з наукової точки зору соціально-економічні, соціально-педагогічні та соціально-психологічні проблеми та процеси, використовувати отримані результати у різних видах професійної діяльності;

– розвивати в практикантів уміння проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;

– формувати у студентів психологічну готовність до роботи у школі;

наукові:

– поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;

– формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу;

виховні:

– виховувати у студентів повагу і шанобливе ставлення до фаху педагога;

– формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвиткові професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;

– розвивати в практикантів уміння здійснювати виховну роботу;

– сприяти становленню особистості студента-практиканта;

професійні:

- вивчати шкільну документацію: план роботи школи, особові справи учнів, щоденники, класні журнали, календарне планування вчителів-істориків;
- проводити уроки з історії (не менше 12 уроків різного типу), позаурочний захід з предмету;
- правильно визначати: – типи уроків, їхню організаційну структуру залежно від мети, змісту, вікових особливостей учнів і конкретних умов проведення уроків; – організаційні форми, методи й засоби проведення уроків у відповідності з дидактичними принципами навчання, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів й конкретні умови навчання; – навчальну, виховальну, розвивальну мету уроку зі спеціальності та в позакласних виховних заходах, а також організаційні форми й методи їх проведення;
- раціонально добирати, а в разі необхідності виготовляти дидактичний матеріал, наочність до уроків відповідно до їх пізнавальної мети;
- своєчасно й уміло застосовувати ТЗН і засоби мультимедіа для проведення уроків з історії та в позакласній роботі;
- здійснювати психолого-педагогічний аналіз уроків і позакласних заходів зі спеціальності;
- на основі знань педагогічної, психологічної наук, методики навчання історії аналізувати педагогічний досвід вчителів школи;
- проводити психолого-педагогічні спостереження за учнями класу, виявляти їхні вікові та індивідуальні особливості, рівень розвитку, рівень вихованості;
- складати характеристику на учня;
- підготувати виховний захід;
- складати індивідуальний план студента-практиканта за тижнями на весь період педпрактики (студент складає і узгоджує з груповим керівником індивідуальний план роботи на період практикуму до кінця першого тижня) та вести щоденник, в якому фіксувати результати спостереження уроків вчителів, студентів-практикантів, класних керівників, результати власної діяльності.

Знати:

- структуру та зміст шкільного курсу історії, підручники з історії і суспільствознавчих предметів 8–11 класів;
- структуру та класифікацію методів навчання. Зокрема, методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення учнів;
- способи активізації пізнавальної діяльності учнів при вивченні історії і суспільствознавчих предметів;
- види та призначення різних видів наочності;
- типи і структуру уроків з історії і суспільствознавчих предметів, основні вимоги до уроку, тенденції розвитку і вдосконалення уроку;
- систему виховної роботи в закладі загальної середньої освіти;
- методику проведення виховних заходів;
- планування роботи класного керівника в середній школі, особливості формування класного колективу в середній школі, методику вивчення класного колективу;
- шляхи вдосконалення майстерності вчителя й способи самовдосконалення;
- нові технології навчання з історії і суспільствознавчих предметів.

Вміти:

- проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність; складати плани-конспекти окремих уроків;
- планувати навчальні заняття відповідно до навчального плану закладу й на основі його стратегії;
- забезпечувати міждисциплінарні зв'язки курсу з іншими дисциплінами;
- розробляти й проводити різні за формою навчання заняття найбільш ефективні при вивченні відповідних тем і розділів програми, адаптуючи їх до різних рівнів підготовки учнів;

- ясно, логічно викладати зміст матеріалу, опираючись на знання й досвід учнів;
- відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання;
- аналізувати навчальну й учбово-методичну літературу й використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;
- організовувати навчальну діяльність учнів, управляти нею й оцінювати її результати;
- володіти методикою проведення заняття із застосуванням мультимедійних засобів навчання;
- створювати й підтримувати навчальне середовище, що сприяє досягненню цілей навчання;
- розвивати інтереси учнів і мотивацію навчання, формувати й підтримувати зворотний зв'язок;
- намічати об'єкти контролю навчальної діяльності учнів з урахуванням сформованості навичок і вмінь, добирати відповідні їм методичні прийоми;
- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, малогрупові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;
- цілеспрямовано використовувати традиційні наочні посібники та методично грамотно застосовувати комп'ютерні засоби навчання;
- реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал змістового матеріалу уроку;
- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів переносючи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи;
- планувати та здійснювати позакласну виховну роботу в якості класного керівника (куратора): аналізувати і складати план роботи класного керівника, розробляти сценарії виховних заходів для учнів середніх класів.

Компетентності

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК 5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально на основі чинного законодавства та міркувань етики.

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.

ЗК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати рухову активність для відпочинку.

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності, спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК).

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською – державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей, застосовувати під час організації навчально-виховного процесу ефективні методики й технології.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання.

ФК 5. Здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК 6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК 7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності і законодавства щодо охорони життя і здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання під час освітнього процесу здоров'язбережувальних технологій.

ФК 8. Здатність до здійснення рівноправної та особистісно-зорієнтованої взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) (ПК).

ПК 1. Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії.

ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання.

ПК 10. Здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

- календарний графік проходження практики;
- психолого-педагогічний щоденник практики;
- звіт про проходження виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти;
- характеристика на студента-практиканта від керівництва ЗЗСО;
- конспекти уроків (не менше 32);
- конспект позакласного заходу з історії;
- конспект виховного заходу;
- психолого-педагогічна характеристика клас;
- індивідуальне завдання;
- аналіз заняття, відвіданого студентом;
- відгук осіб, які перевіряли проходження практики, а також висновок керівника практики від ЗВО про проходження практики.

Форми контролю. Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами; самоосвіта, кінцева форма – залік.

Важливою формою **підсумкового контролю студентів** за проходженням педагогічної практики є конференція, що проводиться по закінченню практики. Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту друкованому вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана Факультету. До складу комісії входять факультетський керівник практики і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри, зокрема відзначаються:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписом керівника-методиста від підрозділу Університету та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук на базі практики, незадовільну оцінку за практику, відраховується з Університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то Університет надає можливість студенту пройти практику повторно (в межах графіка освітнього процесу).

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.